

ingediend op **1264** (2021-2022) – Nr. 1
27 april 2022 (2021-2022)

Voorstel van decreet

van Andries Gryffroy, Robrecht Bothuyne, Willem-Frederik Schiltz,
Wilfried Vandaele, Tinne Rombouts en Inez De Coninck

tot wijziging van artikel 4.1.16/2
van het Energiedecreet van 8 mei 2009

TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

Vlaanderen neemt zijn verantwoordelijkheid in de globale strijd tegen klimaatverandering en wil de komende jaren verdere stappen zetten om het energiesysteem koolstofarmer en duurzamer te maken. Met het oog op het realiseren van de Vlaamse energie- en klimaatdoelstellingen zet Vlaanderen in op het verbeteren van de energie-efficiëntie van het gebouwenpark, het verhogen van het aandeel hernieuwbare energiebronnen in de energievoorziening, en het flexibeler en beter maken van de energie-infrastructuur. Ondertussen zorgt Vlaanderen er ook voor dat de energiefactuur betaalbaar blijft voor gezinnen en competitief blijft voor ondernemingen.

In het Energiedecreet van 8 mei 2009 zijn al heel wat maatregelen opgenomen die daarop inspelen. Voorbeelden zijn de renovatieverplichting bij niet-residentiële gebouwen, vermeld in artikel 11.2/2.1, en het verbod op aardgasaansluitingen bij nieuwe grote verkavelingen, grote groepswoningbouwprojecten en grote appartementsgebouwen vanaf 2021, vermeld in artikel 4.1.16/1. Een andere maatregel, namelijk het verbod op de plaatsing of vervanging van stookolieketels, is op 20 oktober 2021 aangenomen in het Vlaams Parlement.¹ Het decreet², dat op 22 oktober 2021 door de Vlaamse Regering werd bekrachtigd, is op 1 januari 2022 in werking getreden.

In een visienota³ van 5 november 2021 heeft de Vlaamse Regering een aantal maatregelen opgenomen om, met het oog op defossilisering, de afbouw van aardgasafhankelijkheid in verschillende stappen door te voeren:

- het afschaffen van de beperking van de aansluitingskosten van 250 euro bij nieuwbouw vanaf 1 juli 2022;
- het invoeren van de verplichting dat in residentiële gebouwen en niet-residentiële gebouwen waarvoor de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen bij nieuwbouw wordt aangevraagd vanaf 1 januari 2023, een gasketel alleen mag worden geplaatst als het een hybridewarmtepomp betreft;
- als sluitstuk het feit dat de aardgasdistributienetbeheerders voor residentiële gebouwen en niet-residentiële gebouwen waarvoor vanaf 1 januari 2026 een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aangaande nieuwbouw wordt aangevraagd, niet meer voorzien in een aansluiting op het aardgasdistributienet.

Ondertussen werden bij het besluit van de Vlaamse Regering van 4 februari 2022⁴ de criteria die ter uitvoering van artikel 4.1.16/1 werden vastgelegd over de grote verkavelingen, grote groepswoningbouwprojecten of grote appartementsgebouwen waarvoor niet meer in een aardgasaansluiting mag worden voorzien, verder aangescherpt.

Daarnaast zal het minimale aandeel hernieuwbare energie voor zowel residentiële als niet-residentiële gebouwen waarvoor de aanvraag van de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen plaatsvindt vanaf 1 januari 2023, worden verhoogd. Dat vereist een aanpassing van titel IX, hoofdstuk I, van het

¹ *Parl. St.* VI. Parl. 2020-21, nr. 813/1-8.

² Decreet van 22 oktober 2021 tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat een verbod op de plaatsing of vervanging van een stookolieketel betreft (Belgisch Staatsblad, 19 november 2021).

³ Zie de visienota aan de Vlaamse Regering over bijkomende maatregelen Klimaat (VR 2021 0511 DOC.1237/1).

⁴ Besluit van de Vlaamse Regering van 4 februari 2022 tot wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010, wat betreft de sociale openbardienstverplichtingen en REG-openbardienstverplichtingen (Belgisch Staatsblad, 29 maart 2022).

Energiebesluit van 19 november 2010, wat de Vlaamse Regering op 25 februari 2022 een eerste keer en op 6 mei 2022 een tweede keer principieel heeft goedgekeurd.

Tot slot kan ook worden aangehaald dat wat warmtepompen betreft, in het kader van de bijkomende maatregelen ter versterking van het Vlaamse Energie- en Klimaatplan 2021-2030 bij het uitvoeringsbesluit⁵ van de 'Mijn VerbouwPremie' specifiek voor lucht-water- en hybridewarmtepompen die geplaatst worden in residentiële en andere gebouwen, een substantiële verhoging van het premiebedrag werd doorgevoerd om de vraag naar fossiele brandstoffen voor verwarming in Vlaamse gebouwen te verminderen.

Recent werd in het licht van de uitvoering van de voormelde visienota het Energie-decreet van 8 mei 2009 nogmaals gewijzigd, zodat als volgende stap in het kader van defossilisering de beperking van de aardgasaansluitingskosten bij nieuwbouw met ingang van 1 juli 2022 wordt afgeschaft, het aardgasaansluitingsverbod bij nieuwbouw vanaf 2026 wordt ingevoerd⁶ en de invoering van een renovatieverplichting bij residentiële gebouwen wordt geregeld. Die wijziging is opgenomen in het decreet van 18 maart 2022 tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009 (zie ook de toelichting daarbij in *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1154/1).

De Russische politieke en militaire agressie tegen de territoriale integriteit en soevereiniteit van Oekraïne en tegen de Oekraïense bevolking, en de daarmee samenhangende economische consequenties vormen, naast de milieudoelstellingen die worden nagestreefd, een extra impuls om de huidige aardgasafhankelijkheid nog sneller te verkleinen. Een onmiddellijke afschaffing van het gebruik van aardgas wegens de oorlog in Oekraïne is echter niet realistisch, maar een geleidelijke maar versnelde transitie is dat wel.

Om een lock-in te vermijden wordt voorgesteld om de piste van de verplichte combinatie met een hybridewarmtepomp vanaf 1 januari 2023 uit de voormelde visienota niet door te voeren. Als flankerende maatregel, om het niet doorvoeren van die stap op te vangen, kan de Vlaamse Regering echter in het kader van de energieprestatieregelgeving specifieke voorwaarden opnemen voor technische installaties waarbij wordt voorzien in eisen over een lage temperatuurafgifte. Bij lage temperatuurafgifte is het systeem zo ontworpen dat de temperatuur van het water in de verwarmingskring merkkelijk lager kan zijn dan bij een klassieke installatie. Doordat de temperatuur lager is, is er minder energie nodig om het systeem op temperatuur te krijgen en te houden. Bij een ketel heeft een lagere retourtemperatuur een positief effect op het condensatieproces in de ketel. Bij een warmtepomp zorgt een lagere temperatuur ervoor dat de hernieuwbare omgevingsenergie optimaal kan worden omgezet en dat minder elektriciteit moet worden gebruikt. De EPB-berekening houdt rekening met dat effect: een lagere temperatuur van het afgiftesysteem zorgt voor een hoger opwekkingsrendement voor ruimteverwarming. Op die manier wordt ook een gunstig effect op het E-peil verkregen. Een extra voordeel van het omzetten in een verplichte EPB-eis op lage temperatuur is

---

⁵ Besluit van de Vlaamse Regering van 4 februari 2022 tot oprichting van een uniek loket voor de aanvraag en behandeling van bepaalde woon- en energiepremies en tot wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010 en het Besluit Vlaamse Codex Wonen van 2021.

⁶ De koppeling van de maatregel, vermeld in artikel 4.1.16/2, aan de aanvraag van de omgevingsvergunningsaanvraag is noodzakelijk voor de rechtszekerheid:

- de link met de omgevingsvergunning houdt in dat voor een dergelijk gebouw ook later, nadat het een aantal jaar in gebruik is, geen aanvraag kan worden ingediend bij de aardgasdistributienetbeheerder om bijvoorbeeld twee of drie jaar na de ingebruikname toch te worden aangesloten op aardgas;
- die koppeling aan de omgevingsvergunning houdt echter ook in dat, rekening houdend met artikel 99 van het Omgevingsvergunningendecreet, ook na 2026 gebouwen waarvan de vergunningsaanvraag dateert van vóór 2026 nog gedurende een periode kunnen worden aangesloten.

overigens dat gebruikers later kunnen overschakelen op een warmtepomp zonder wijzigingen.

Daarnaast wordt bepaald dat de uitfasering van aardgas door het aardgasaansluitingsverbod bij nieuwbouw wordt vervroegd van 1 januari 2026 naar 1 januari 2025. Op die wijze wordt een realistische versnelde stap gezet richting defossilisering.

II. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1

Dit decreet betreft een gewestbevoegdheid. Artikel 6, §1, VII, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen stelt dat de gewesten in ieder geval bevoegd zijn op het vlak van het energiebeleid voor:

- “a) de distributie en het plaatselijk vervoer van elektriciteit door middel van netten waarvan de nominale spanning lager is dan of gelijk is aan 70.000 volt (...);
- b) de openbare gasdistributie, met inbegrip van de nettarieven voor de openbare distributie van gas (...);
- c) de aanwending van mijn gas en van het gas afkomstig van hoogovens;
- d) de netten van warmtevoorziening op afstand;
- e) de valorisatie van steenbergen;
- f) de nieuwe energiebronnen met uitzondering van deze die verband houden met kernenergie;
- g) de terugwinning van energie door de nijverheid en andere gebruikers;
- h) het rationeel energieverbruik.”

Artikel 2

Condenserende aardgasketels worden op dit moment nog steeds het meest gebruikt, zoals ook blijkt uit de onderstaande tabellen met statistische gegevens die zijn afgeleid uit de ingediende EPB-aangiften voor de periode 2016-2020.

	Percentage opwekkings-toestellen op stookolie	Percentage condenserende ketels op aardgas	Percentage warmtepompen
2016	0,22%	83,64%	16,28%
2017	0,17%	83,65%	15,37%
2018	0,22%	83,20%	15,60%
2019	0,21%	82,80%	15,32%
2020	0,12%	81,79%	16,69%

Tabel 1: percentage opwekkingstoestellen met energiedrager stookolie per indienjaar van de EPB-aangifte voor nieuwbouw.

	Aantal aangiften nieuwbouw (met installaties)
2016	29.983
2017	30.539
2018	29.231
2019	31.811
2020	33.684

Tabel 2: aantal aangiften met energieprestatie (nieuwbouw) per indieningsjaar.

Daarbij moet worden opgemerkt dat een bouwproces een zekere doorlooptijd heeft en dat de afgelopen jaren ook nog EPB-aangiften werden ingediend voor eerdere aanvraagjaren.

In die cijfers zijn de effecten van het aardgasaansluitingsverbod bij grote verkavelingen, grote groepswooningbouwprojecten en grote appartementsgebouwen als vermeld in artikel 4.1.16/1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 en artikel 3.1.62 van het Energiebesluit van 19 november 2010 nog niet gerekend. Dat verbod werd immers pas van toepassing op projecten waarvoor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen werd aangevraagd vanaf 1 januari 2021.

Bij ongeveer 75 à 80 procent van de EPB-aangiften voor nieuwbouw en ingrijpende energetische renovatie (IER) gaat het momenteel nog om een aardgascondensatieketel als hoofdverwarming. In nieuwbouwwoningen is de isolatieschil dermate goed, dat er in de meeste dossiers sowieso al lagetemperatuurafgiftesystemen worden geplaatst.

Het decreet van 18 maart 2022 voegt een nieuw artikel 4.1.16/2 in het Energiedecreet van 8 mei 2009 in. Dat artikel stelt specifiek dat in afwijking van artikel 4.1.13, 4.1.15, 4.1.16 en 4.1.16/1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 de aardgasdistributienetbeheerders voor residentiële gebouwen en niet-residentiële gebouwen waarvoor vanaf 1 januari 2026 een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aangaande nieuwbouw wordt aangevraagd, niet meer voorzien in een aansluiting op het aardgasdistributienet. Dergelijke gebouwen moeten dan verplicht alternatieve verwarmingsmogelijkheden implementeren (bijvoorbeeld een aansluiting op een warmtenet of een warmtepomp).

Rekening houdend met lagetemperatuurafgiftesystemen kan een warmtepomp zonder bijkomende aanpassingen worden geïnstalleerd. De keuze voor een gasketel is op dit moment puur economisch en door gewoonte gedreven. De installatie van warmtepompen in nieuwbouw kan echter snel zorgen voor CO₂-reducties.

Voor de kostprijs van de overstap naar een warmtepomp is vaak doorslaggevend bij de keuze tussen een gascondensatieketel en een warmtepomp. De aansluiting op een warmtenet wordt normaal gezien immers begroot als equivalent van een gasinstallatie (niet-meer-dan-gasprincipe).

De initiële investering in een warmtepomp is beduidend hoger dan in een gascondensatieketel. Voor een gemiddelde nieuwbouw zijn de volgende kostprijzen van toepassing:

- voor een aardgasketel: 3500 euro. De aardgasaansluitingskosten moeten wel nog mee in rekening gebracht worden. Bovendien moet er ook voor een schouw gezorgd worden;
- voor een lucht-luchtwarmtepomp: 7000 euro;
- voor een lucht-waterwarmtepomp: 8000 euro;
- voor een bodem-waterwarmtepomp: 17.000 euro.

In combinatie met de hogere gebruikskosten (die weliswaar gedeeltelijk gecompenseerd worden door een betere efficiëntie van de warmtepompen), door de hoge verhouding tussen de elektriciteitsprijs en aardgasprijs in Vlaanderen, wordt er meestal gekozen voor een aardgasketel in plaats van een warmtepomp. In Nederland, waar de aardgasprijs hoger is dan in Vlaanderen en de elektriciteitsprijs beduidend lager, leidt dat tot een kostenoptimale oplossing voor warmtepompen, wat zich vertaalt in een verkoopcijfer voor warmtepompen dat in 2018 dubbel zo hoog lag als in Vlaanderen.

Alleen als de elektriciteitsprijs in verhouding tot de gasprijs afneemt, zal de warmtepomp een meer kostenoptimale oplossing kunnen worden. Een vergelijkende berekening voor een woning met een warmtevraag van 10.000 kWh met de energieprijzen in Vlaanderen (zomer 2021 en februari 2022) en Nederland (zomer 2021) geeft indicatieve cijfers op basis van een aantal assumpties, waaruit blijkt dat op die manier de hybridewarmtepomp wel kostenoptimaal is en dat de totale

kostprijs van een lucht-waterwarmtepomp op hetzelfde niveau komt als die van een aardgascondensatieketel, zoals blijkt uit tabel 3 hieronder.

			Gasketel, efficiëntie 1	Lucht- lucht-WP, efficiëntie 3,3	Hybride- WP, 80% warmte- vraag, efficiëntie 3,8	Lucht- water- WP, efficiëntie 3,8	Bodem- water-WP, efficiëntie 4,8
	Investering	Installatie (euro)	3500	7000	5000	8000	17.000
	Aansluiting	Aardgas (euro)	1300	0	1300	0	0
Vlaan- deren zomer 2021	Energie- kosten op 15 jaar	Aardgas 0,055 euro/kWh (i=2,5%)	9863	/	1973	/	/
		Elektriciteit 0,2545 euro/kWh	/	11568	8037	10046	7953
Totaal Vlaanderen 2021			14.663	18.568	16.310	18.046	24.953
Vlaan- deren februari 2022	Energie- kosten op 15 jaar	Aardgas 0,064 euro/kWh (i=2,5%)	11529	/	2306	/	/
		Elektriciteit 0,2119 euro/kWh	/	10.450	7402	9075	7184
Totaal Vlaanderen 2022			16.329	17.450	16.008	17.075	24.184
Neder- land zomer 2021	Energie- kosten op 15 jaar	Aardgas 0,101 euro/kWh (i=2,5%)	18111	/	3623	/	/
		Elektriciteit 0,1361 euro/kWh	/	6186	4298	5372	4253
Totaal Nederland 2021			21.611	13.186	12.921	13.372	21.253

Tabel 3: vergelijking tussen Vlaanderen (zomer 2021 en februari 2022), en Nederland (zomer 2021).

Voor een nieuwbouwwoning met zonnepanelen en een warmtepomp is de totale kostprijs op 15 jaar opgenomen in tabel 4. Daarbij wordt uitgegaan van een terugleververgoeding van 0,0624 euro/kWh en een zelfverbruik van 24 procent.

	Gasketel	Lucht- lucht-WP	Hybride- WP	Lucht- water-WP	Bodem- water-WP
Investering warmtepomp (euro)	3500	7000	5000	8000	17.000
Investering PV op 15 jaar (dus 0,6 * kosten op 25 jaar) (euro)	0	2248	1562	1953	1546
Aansluiting aardgas (euro)	1300	0	1300	0	0
Kosten aardgas op 15 jaar	11529	/	2306	/	/
Kosten elektriciteit op 15 jaar	/	5962	5997	5177	4099
Totale kosten op 15 jaar	16.329	15.210	14.165	15.130	22.044

Tabel 4: vergelijking met een warmtepomp in een nieuwbouwwoning met zonnepanelen in Vlaanderen.

In de voormelde visienota heeft de Vlaamse Regering met betrekking tot nieuwbouw een graduele aanpak en afbouw voorgesteld. De voormelde cijfergegevens hebben echter betrekking op de financiële situatie die bestond vóór de verder stijgende kostprijs van de aardgaslevering die wordt veroorzaakt door de Russische agressie en invasie in Oekraïne. Die agressie is, naast de milieudoelstellingen die worden nagestreefd, een extra impuls om de huidige aardgasafhankelijkheid te verkleinen. Er wordt daarom voorgesteld om de decretaal vastgestelde deadline met een jaar te vervroegen, van 1 januari 2026 naar 1 januari 2025. Dat betekent dus dat de aardgasafhankelijkheid bij nieuwbouw een jaar sneller zal worden afgebouwd.

Andries GRYFFROY
 Robrecht BOTHUYNE
 Willem-Frederik SCHILTZ
 Wilfried VANDAELE
 Tinne ROMBOOTS
 Inez DE CONINCK

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. In artikel 4.1.16/2 van het Energiedecreet van 8 mei 2009, ingevoegd bij het decreet van 18 maart 2022, wordt het jaartal "2026" vervangen door het jaartal "2025".

Andries GRYFFROY
Robrecht BOTHUYNE
Willem-Frederik SCHILTZ
Wilfried VANDAELE
Tinne ROMBOOTS
Inez DE CONINCK